

Översettelse av SNOMED CT – Håndbok med beskrivelse av prosess og språklige prinsipper

Først publisert: 12. mai 2025

Siste faglige endring: 12. mai 2025

Innhold

1. Dokumenthistorikk	3
2. Forord	4
3. Bakgrunn	5
4. Oversettelse av SNOMED CT	7
5. Språklige prinsipper	13
6. Nynorsk	19
7. Skriveregler på bestemte områder ...	24
8. Kulturspesifikke begreper	27
9. Supplerende dokumenter	28
10. Vedlegg A Synonymi	29

Dokumenthistorikk

Dokumenthistorikk

Versjon	Navn på versjon	Endringer utført i versjon
0.1	Første utkast	
0.2	Andre utkast	Lagt til mer bakgrunn i innledende kapitler. Sendt til Helsefaglige kodeverk for kommentering
0.3	Tredje utkast	Videre arbeid med mål om å sende til bredere kommentering
0.4	Fjerde utkast	• Redaksjonelt. • Flyttet beskrivelse av Nederland i vedlegg.
0.6/7	Femte utkast, 01.02.2019	Oppdatering etter innspill fra Språkrådet Oversettelse av figur for oversettelsesprosess
0.81		Oppdatert etter erfaringer fra oversettelse av 11.600 begrep (samarbeid med Semantix)
1.0	25.09.2021	Språklege rettingar og fjerning av kolonne med fornamn. Justering av 3.2.2 (nedtoning av norvagisering) vedteke av nasjonalt redaksjonsutval.og nytt delkapittel om organismar.
1.1	30.06.2022	Oppdatert basert på erfaringar og vedtak i nasjonalt redaksjonsutval
1.2	27.02.2023	Lagt til vedlegg A
1.3	28.04.2023	Lagt til kapittel om nynorsk
1.4	08.04.2023	Lagt til avsnitt om måleeiningar, endra Direktoratet for e-helse til Helsedirektoratet.

Forord

Dokumentet beskriver 1) krav til prosessen ved oversettelse av SNOMED CT, 2) de språklige prinsippene for oversettelse av SNOMED CT til norsk.

Bakgrunn

I 2015-2016 gjennomførte E-helse gjennom prosjekt Terminologi [1] en utredning for å finne ut om Norge skulle ta i bruk SNOMED CT. Det ble besluttet at Norge skulle bli medlem av den internasjonale standardiseringsorganisasjonen SNOMED International (tidligere IHTSDO), og dermed få anledning til å oversette og prøve ut terminologien.

En felles standardisert terminologi tilrettelegger for at opplysninger dokumenteres strukturert og forstås og brukes på en entydig måte.

Ved å ta i bruk SNOMED CT kan man oppnå:

- Enhetlig bruk av terminologi slik at man bidrar til presis faglig kommunikasjon
- Felles kilde til begrepsstrukturer og definisjoner som gir bedre forutsetninger for strukturert registrering
- Bedre grunnlag for oppnåelse av semantisk interoperabilitet
- Forbedret prosess- og beslutningsstøtte
- Økt kvalitet på informasjon til statistikk og forskning
- Forbedre pasientinvolvering, ved at pasienten får bedre vilkår for å kunne lese og forstå innholdet i strukturert journal

SNOMED CT finnes i dag ikke på norsk. Det er viktig at en oversettelse til norsk blir så god som mulig. Derfor utarbeides det anbefalinger for hvordan prosessen for oversettelse skal være og hvilke språklige prinsipper som skal gjelde.

Oversettelsesarbeidet vil basere seg på retningslinjer fra SNOMED International og nasjonale språkregler, samt omforent medisinsk fagspråk.

Om SNOMED CT

SNOMED CT er en helsefaglig terminologi som har et underliggende system av begreper.

SNOMED CT er i utgangspunktet utviklet for detaljert og strukturert dokumentasjon av pasientrelaterte data i elektroniske pasientjournaler eller helseregistre, og dermed også som grunnlag for å utveksle klinisk informasjon på en strukturert måte.

SNOMED CT er den mest omfattende helsefaglige terminologi på markedet i dag, og består av over 360.000 begreper blant annet innenfor områdene kliniske målinger, funn, symptomer, prosedyrer (medisinske, kirurgiske, radiologiske etc), anatomisk lokalisasjon, sykdommer og sykdomsårsaker, organismer, produkter (herunder legemidler) og substanser.

SNOMED CT har en polyhierarkisk struktur. Dvs, et begrep kan være forelder til mer spesifikke begreper, men et begrep kan også ha flere foreldre. I tillegg kan det være koblinger på tvers mellom begreper både i samme og i ulike hierarkier.

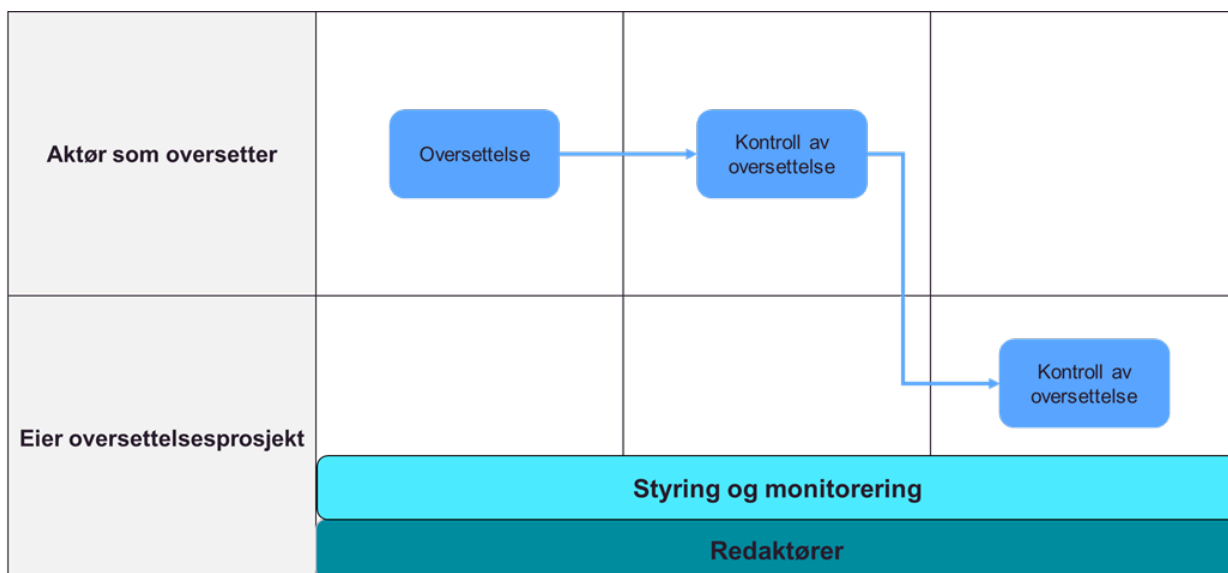
SNOMED CT følger en logisk oppbygning som er i tråd med Description Logic (OWL 2 EL). Dette betyr at man kan resonnere over data registrert ved bruk av SNOMED CT, noe som kan være et grunnlag for eksempelvis analyse, kunstig intelligens, pasientutvelgelse, prosess- og beslutningsstøtte mm.

[1] Prosjekt Terminologi var en del av det nasjonale «Program for kodeverk og terminologi».

Oversettelse av SNOMED CT

Oversettelsesprosess

SNOMED International definerer en oversettelsesprosess bestående av flere trinn:

Figur 1: Oversettelsesprosess

Det sentrale ved prosessen er at det skal være kvalitetssikring både hos den aktør som utfører oversettelsen, og hos den som eier oversettelsesprosjektet (prosjekteier). Helsedirektoratet eier, styrer og overvåker prosessen for å oversette begrepene i den nasjonale utvidelsen av SNOMED CT.

Et nasjonalt redaksjonsutvalg skal videreutvikle og vedlikeholde håndboka (dette dokumentet) og gi anbefalinger når håndboka ikke kan gi svar eller overholdes.

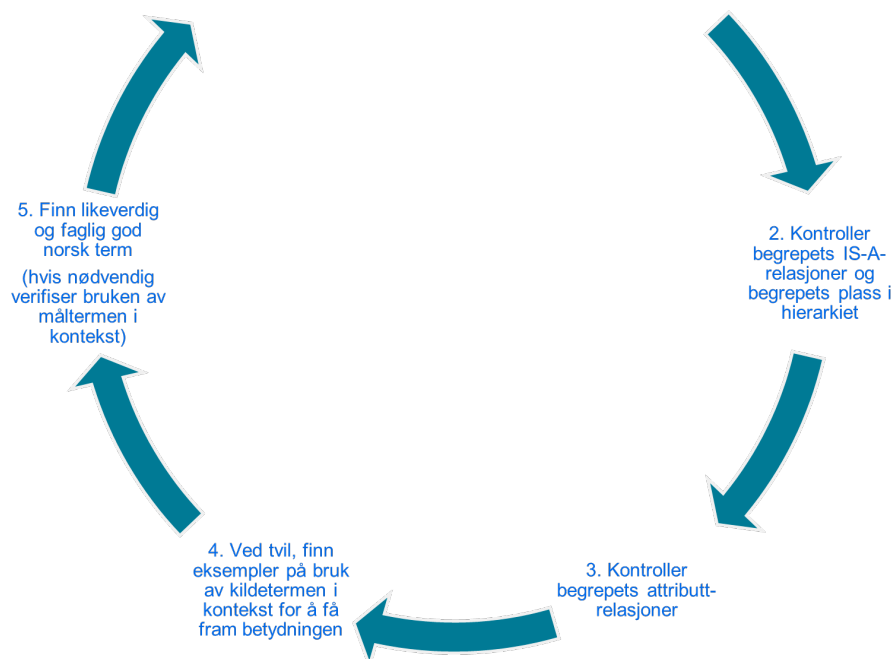
Saker og problemstillinger meldes inn til utvalget av Helsedirektoratet basert på innspill fra aktører som utfører oversettelsen, prosjekteier eller direktoratet selv.

Grunnleggende tilnærming

I SNOMEDs retningslinjer beskrives bakgrunn om terminologisk teori og mer utfyllende bakgrunn om SNOMED CT. Her beskrives også begrepsbasert oversettelse, som er den grunnleggende tilnærmingen til oversettelse av SNOMED CT. Dette betyr i teorien at man ikke egentlig oversetter den engelske termen, men får fram den forståelsen som ligger i begrepet i en god norsk term.

SNOMED International har foreslått følgende prosess for oversettelse (fra Guidelines for Translation of SNOMED CT ®):

Figur 2: Arbeidstrinn i oversettelsesarbeidet

Stegene i SNOMED International sin arbeidsflyt beskrives ytterligere nedenfor.

1. Les termen på kildespråket
 - a. Vurder kildetermene (kildespråket er amerikansk engelsk). I dette steget kan man eventuelt benytte andre nordiske land sine oversettelser av samme begrep som referanse. I tillegg kan de nederlandske oversettelsene også sjekkes, særlig siden FSN-ene også er oversatt.
2. Kontroller begrepets is a-relasjoner og begrepets plass i hierarkiet.
3. Kontroller begrepets attributt-relasjoner.
 - a. I disse to stegene er oppgaven å finne ut hvilken betydning begrepet har
4. Ved tvil, finn eksempler på bruk av kildetermen i kontekst for å få fram betydningen
 - a. I en del tilfeller kan det være vanskelig å finne ut hva innholdet i begrepet er. Man kan da finne hjelp i hvordan kildetermen er benyttet i kontekst.
 - b. Hvis man finner ut at begrepet ikke er relevant eller nyttig, eller at det er noe feil med definisjonen, rapporteres dette til SNOMED International via Content Request Service.
5. Finn likeverdig og faglig god norsk term (hvis nødvendig, verifiser bruken av termen i kontekst).
 - a. Her er oppgaven å finne en passende norsk term. Hvis nødvendig kan man bekrefte valget ved å se hvordan termen benyttes i kontekst. Ved oversettelse til norsk, skal minst én term velges (dette blir da "foretrukket term"). Synonymer kan legges til ved behov.
 - b. Kontroller valg av term opp mot retningslinjer for å begrunne valg. Dokumenter prioritering/eventuelt avvik fra retningslinjene, foreslå eventuelt endring av disse.

Generelle språklige prinsipper

I all fagoversettelse er målet å bevare betydningen i kildeteksten når målteksten utformes. SNOMED anbefaler at oversettelse av SNOMED CT er begrepsbasert, dvs. at oversettelsen er basert på betydningen til begrepet. Dette kan høres selvsagt ut, men må tydeliggjøres for å unngå ord-for-ord-oversettelse.

Når det gjelder SNOMED CT-terminologien, er det de ulike *termene* som er kildeteksten. I kildespråket (amerikansk engelsk i denne sammenhengen) vil det til hvert begrep være knyttet ulike termer som representerer et klinisk begrep/forestilling («clinical idea»). Termene er av ulike typer:

- Fullt spesifisert navn (Fully specified name)
 - unikt navn som representerer begrepet/forestillingen
- Foretrukket term (Preferred term)
- Synonym (Synonym)
 - Tillatt term, frarådd term (Acceptable, Not acceptable)
- Tekstlig definisjon (Definition).

Ambiguitet i kildespråket

Det kan oppstå situasjoner der kildetermer for samme begrep ser ut til å representere ulike kliniske begreper. I slike tilfeller kan det være nødvendig å avklare om begrepet som termene er knyttet til er godt nok definert til at man kan finne en eller flere norske termer som oppfyller kriteriene over. Hvis begrepet ikke er entydig beskrevet gjennom kildetermene må det meldes inn til SNOMED International for å få undersøkt om det kan være noe feil med beskrivelsen av det. Oversettelsen av begrepet kan fortsette når svar/avklaring er mottatt fra SNOMED CT.

Valg av term som betegnelse på begrepet

De norske termene bør oppfylle en rekke krav. For det første skal termen følge normert skrivemåte dersom termen er normert, jf. språkløvas § 10: «*Offentlege organ skal følgje den offisielle rettskrivinga for bokmål og nynorsk.*»

I tillegg bør termene være (i prioritert rekkefølge):

1. entydig
2. etablert i relevante kliniske fagmiljø
3. konsistent
4. selvforklarende
5. bygge på norske arveord

Disse kravene kan komme i konflikt med hverandre og kravene med høyere prioritet vil da få forrang.

Om 1

Entydighet innebærer at en term bare kan brukes om ett og bare ett begrep innenfor et topphierarki i SNOMED CT, altså monosemi. Det gjelder både foretrukne termer og tillatte termer/synonymer. Med andre ord kan ikke termen *vektøkning* brukes om både begrepet *Weight gain* (8943002) og begrepet *Weight increased* (262286000), bare om ett av dem.

I noen tilfeller vil termen være lik for begreper i ulike topphierarkier, f.eks. morfologisk abnormalitet og diagnose: Termen *leyomyom* kan brukes i begge i hierarkiene fordi brukskonteksten vil ta bort tvetydigheten.

Om 2

Termer som er brukt i relevante kliniske fagmiljø skal inkluderes. Som en hovedregel bør den mest brukte termen velges som foretrukket term. Denne vurderingen bør gjøres på grunnlag av faglige tekstkilder, f.eks. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, kodeverk, f.eks. ICD 10, medisinske ordbøker og konsultasjon med fageksperter (se under).

Om 3

Man skal tilstrebe å bruke samme term (og samme fordeling mellom foretrukket term og øvrige synonymer) i hele hierarkiet. Merk at konsistens er underordnet faktisk bruk (punkt 2), slik at man i noen tilfeller vil skifte fordeling mellom foretrukket term og synonym vertikalt i hierarkiet: Termen *brokk* står oppført som foretrukket term og *hernie* som synonym på et overordnet nivå, mens for et underordnet begrep blir *diafraghernie* ført opp som foretrukket term og *mellomgulvsbrokk* som synonym pga. faktisk språkbruk

Om 4

Selvforklarende termer er termer som sier noe om begrepsinnholdet. Eksempelvis er eponymer og forkortelser i liten grad selvforklarende termer. Om punktene ovenfor ikke kan avgjøre, bør en selvforklarende **term ha forrang fremfor et eponym eller en forkortelse**.

Om 5

Termer som bygger på arveord er termer som ikke er (moderne) låneord eller fremmedord, eksempelvis *brytkeasse*. Dette punktet bør vektlegges når punktene ovenfor ikke vil være tilstrekkelig.

Problemer med å finne faglig god term

2.6.1 Nasjonale ulikheter eller kulturforskjeller

Sosiale eller kulturelle forskjeller kan gjøre det vanskelig å oversette enkelte begreper, og i disse tilfellene må man være ekstra oppmerksom på mangel på samsvar mellom kildespråk og målspråk. På grunn av historikken til SNOMED CT, er det deler av terminologien som ikke nødvendigvis er globalt akseptable. Dette ser man i flere deler av hierarkiene i den internasjonale utgaven, som *Social context*, *Regime/therapy*, *Environment or Geographical location*, *Substance* og *Pharmaceutical/biological product*. Selv om det kan etableres en forståelig term for hvert begrep, så vil en slik kulturavhengig term være lite brukbar i Norge. Det kan derfor være nødvendig å etablere nye del-hierarkier innen den nasjonale utgaven for å imøtekomme disse nasjonale behovene.

2.6.2 Oversettelsesteknikk og syntaktiske forhold

Guidelines for Translation of SNOMED CT® nevner «lån» og «direkte oversettelse» som mulige oversettelsesteknikker så lenge termene på engelsk og norsk representerer det samme begrepet

(begrepsekvivalens). Imidlertid bør slike strategier ikke være førende for oversettelsen. Spesielt bør norsk morfosyntaks følges så langt det er hensiktsmessig (og så lenge oversatt term er i henhold til prinsippene nevnt i kapittel 2). Det er punktene i 2.5 som er førende for hvilke termer som er aktuelle på norsk for begrepet.

Norsk morfosyntaks skiller seg fra engelsk på flere områder, bl.a.:

1. Norsk bruk av ordsammensettinger versus engelsk særskrivning (separate ord)
2. Engelsk bruk av ing-form/gerundium (f.eks. *affecting*) vs. norske omskrivninger, f.eks. med som-predikativer/relativsetning (f.eks. *som påvirker*)
3. Enkelte tilfeller av verbaladjektiver må få omskriving ved relativsetning
4. Norske substantiver skiller på bestemt/ubestemt bøyning

I tabell 1 vises eksempler på ulike oversettelsesteknikker.

Tabell 1: Oversettelsesteknikker

Oversettelsesteknikk	Engelsk term	Morfo-syntaktisk oppbygging av engelsk term	Norsk term	Morfo-syn oppbyggir
Norsk termdannelse (bruk av norske arveord for å betegne begrepet)	Cardiac wall	Adjektiv + substantiv	hjertervegg	Substantiv
	Y graft	Bokstav som forledd + substantiv	bukseprotese	Substantiv
Norsk termdannelse (ved direkte oversettelse)	Closed fracture of metacarpal bone	Adjektiv + substantiv + preposisjon + adjektiv + substantiv	lukket brudd i metakarpalbein	Adjektiv + preposisjo
Norsk termdannelse (ved omskriving)	Disability affecting daily living	Substantiv + ing-form/gerundium + substantiv	funksjonsnedsettelse som påvirker dagliglivet	Substantiv
	Battered wife	adjektiv + substantiv	kone som har blitt utsatt for vold i hjemmet	Substantiv
	Heavy-for-dates	Adjektiv + preposisjon + substantiv	tung i forhold til graviditetstiden	Adjektiv + preposisjo substantiv
Lån	Thorax	Substantiv	thorax	
	Snapping hip	Adjektiv + substantiv	snapping hip	Adjektiv +
	Fatigue	Substantiv	fatigue	Substantiv
Norvagisering [2]	Impact	Substantiv	impakt	Substantiv
	Thoracic	Adjektiv	torakal	Adjektiv
	Tachycardia	Substantiv	takykardi	Substantiv

2.6.3 Mangel på norsk term i fagspråket

I noen tilfeller finnes det ingen norske termer i bruk for et SNOMED CT-begrep. Det kan skyldes at en engelsk term har hevd i norsk medisinsk fagspråk. I slike tilfeller føres den engelske termen opp som foretrukket, f.eks. *snapping hip*.

Imidlertid vil det forekomme begreper der det ikke finnes en etablert norsk eller engelsk term blant klinikere. I slike tilfeller bør det lages en norsk term i samråd med fageksperter, gjerne under bistand fra Gruppe for norsk medisinsk fagspråk. Eksempelvis har termen *spindelformet finger* blitt valgt som foretrukket term for Spindling of finger (249767004) etter innspill fra fageksperter og Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

[2] Begrepet "norvagisering" brukes om den språkstrukturelle (her fonologisk og ortografisk) tilpassing av fremmedord til lånord.

Valg av ordvarianter/kandidat

I norsk medisinsk fagspråk finner man en blanding av termer bygd på ulike ordvarianter:

1. Gresk/latin/engelsk (direkte lån)
2. Fornorskede termer (lån/norvagisering)
3. Norske termer (oversettelseslån eller arveord)

Hvilken ordvariant som velges, vil kunne avhenge av f.eks. organsystem eller sykdomsgruppe (erfaringer fra oversettelse av ICD-10). Det kan også avhenge av hvilket domene innenfor terminologien som oversettes; er det termer fra anatomisk lokalisasjon, sykdomstermer eller termer for å betegne mikroorganismer. Det skal legges vekt på om termen er etablert i kliniske fagmiljø.

Når foretrukket term skal velges, kan det i noen tilfeller finnes ulike varianter av fornorskede termer. I slike tilfeller velges den termen som vurderes å være mest etablert i kliniske miljø. Synonymer kan legges til hvis det er enighet om at termen er i bruk. Termer som ikke finner aksept i kliniske fagmiljø, kan legges inn som frarådet term.

Språklige prinsipper

Innledning

I tillegg til de generelle retningslinjene nevnt i forrige kapittel er det behov for språklige prinsipper. I 3.2 gis generelle språklige prinsipper. I tillegg er det nødvendig å ta allmenne beslutninger som ikke faller inn under noen av de generelle prinsippene eller som unntak til disse. Det må også gjøres noen valg når prinsippene leder fram til ulike alternative oversettelser, avhengig av hvilke prinsipper man legger mest vekt på.

Retningslinjene er forfattet med utgangspunkt i norske skriveregler (*Norske skriveregler* av Finn-Erik Vinje), Rettskrivingsvedtak fra Språkrådet [3] (Bokmålsordboka og Nynorskordboka), forfatterveiledning/ordlisten [4] fra Legeforeningen, Medisinsk ordbok (Kunnskapsforlaget) m.fl. Andre viktige kilder: Norsk medisinsk ordbok (9. utg., Samlaget), Engelsk-norsk/Norsk-engelsk medisinsk ordliste (Samlaget). En egen oversikt med felles språklige referanseressurser, utarbeidet av nasjonalt redaksjonsutvalg for oversettelse av SNOMED CT til norsk, kommer i tillegg til denne håndboka.

Prinsippene er veiledende for oversettelse av SNOMED CT til norsk. Retningslinjene her har forrang foran regler og retningslinjer som finnes i andre dokumenter/kilder.

[3] <http://www.sprakradet.no/Spraka-vare/Norsk/normering/Rettskrivingsvedtak/> Ikke alle rettskrivingsvedtak har fått oppføring i Bokmålsordboka eller Nynorskordboka, særlig fagtermer.

[4] <http://tidsskriftet.no/annet/ordliste>

Kilder ved oversetting av SNOMED CT til norsk

En rekke faglige kilder vil være viktige referanser og bør konsulteres viktig referanse til oversettelse av SNOMED CT, f.eks. norsk utgave av ICD-10 [5], og nasjonale prosedyreklassifikasjoner [6].

Nyttige referanser vil være andre nasjonale kodeverk, samt dansk, svensk og nederlandsk utgave av SNOMED CT. Nederlandsk utgave inkluderer oversettelse av FSN og blir aktivt forvaltet.

Tekstlige kilder som f.eks. *Tidsskriftet for Den norske legeforening* og *Sykepleien* samt spesialisttidsskrift som f.eks. *Onknytt* og *Kirurgen* bør også konsulteres.

Det skal foreligge et støttedokument med viktige kilder i oversettelsesarbeidet.

[5] <https://ehelse.no/standarder-kodeverk-og-referansekatalog/helsefaglige-kodeverk/kodeverket-icd-10-og-icd-11/>

[6] <https://ehelse.no/standarder-kodeverk-og-referansekatalog/helsefaglige-kodeverk/prosedyrekodeverkene-ki-11/>

Valg av norm

Offisiell norsk rettskrivning inneholder en rekke sidestilte former. For å bidra til konsistens i valg av anbefalte termer, har vi valgt å bruke Norsk telegrambyrå, NTBs språknorm [7]. For nynorsk skal det utvikles det en egen husnorm. Skrivemåter som er utenfor normen utelates da det ville bli et stort arbeid å ta med og ikke minst med tanke på vedlikehold.

[7] <https://sprak.ntb.no/hvorfor-en-egen-norm/>

Staving

Gresk-latinske termer bør også få norsk stavemåte hvis denne er i bruk blant klinikere. Det innebærer at x, z, th, c (når c skal uttales som /k/k-uttale) unngås. Bokstaven c beholdes ved s-uttale, f.eks. baktericid (gjelder ikke sitrat, som er avledet av sitron). Dette gjelder spesielt virkestoffene i legemidler som må tilpasses norsk skrivemåte, i henhold til norsk farmakopé [8].

Hvis den norvagiserte skrivemåten er mest vanlig, føres den opp som foretrukken term, ellers som synonym, jf. 2.3.2 og punkt 2 om valg av term. Hvis norvagisert og gresk-latinsk form synes å være like mye utbredt, bør den norvagiserte formen velges som foretrukken term.

Ved bruk av norsk avledning av latinske stammer, benyttes fornorsket skrivemåte, f.eks. *klavikular-*, ev. *klavikulær*, ikke *clavicular-* [9]. Tilsvarende *torakal*, ikke *thoracal*.

[8] <https://legemiddelverket.no/godkjenning/nls/4-standarder-for-monografititler-farmakopnavn>
<https://legemiddelverket.no/godkjenning/nls/database-monografititler>
<https://www.legemiddelsok.no/>

[9] Som synonym kan *claviculaled* godtas

Bøying

Ved bruk av gresklatinske termer, skal bøyning av disse benyttes der hvor det er relevant, f.eks. *begge mammae*. Er fremmedord fornorsket, skal norsk bøyning benyttes, for eksempel *øvre torakale ryggmarg* (torakal).

Entall eller flertall?

I termlister er det en konvensjon at de fleste termene føres opp som substantiv i entall uten ubestemt artikkel (*arm*, ikke *en arm* eller *armer/armene*). I enkelte tilfeller må ubestemt form/flertall benyttes, om begrepet nødvendigvis involverer flere av en ting; *MRI of fingers* oversettes med *MRI av fingre* (ikke *finger* eller *fingrene*). Tilsvarende for *metastase i hjernehinne*", ikke *metastase i hjernehinne/-ne*.

Stor eller liten forbokstav?

Ord og termer skal i utgangspunktet skrives med liten forbokstav, jf. ISO 704 og Guidelines, punkt 4.3.7. Skriveregler [10] skal følges, der det er relevant, jf. avsnittet om eponymer.

Egennavn: stor forbokstav

Store bokstaver bør benyttes for akronymer, med mindre de er å betrakte som ord (hiv, aids, laser osv.).

Se avsnittet om organismer for bruk av liten og stor forbokstav på det området

Enheter følger egne regler, avhengig av enhetssystem, jf. f.eks. standardisert skrivemåte for SI-enheter.

[10] http://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriveregler/Stor_eller_liten_forbokstav/

Bestemt eller ubestemt form?

Foretrukket form for substantiv er ubestemt form/entall, f.eks. *nålebiopsi av brystvegg* (ikke *nålebiopsier* eller *brystveggen*). Dette har vært gjennomført retningslinje i eksisterende norske medisinske klassifikasjoner.

Selv om hovedretningslinjen er at det skal benyttes ubestemt form, skal bestemt form benyttes på adjektiv i en del tilfeller, f.eks. når det kun refererer til én anatomisk entitet, f.eks. *tredje torakale vertebra*. Dette gjelder også når termen er nøytral med hensyn til hvilken side av en akse det gjelder: *mediale femurkondyl*, *distale falang i tommel*, *bakre horn på mediale menisk*, *fremre tibiale muskellosje* osv.

Forkortelser

Bruk av forkortelser [11] og akronymer er opphav til misforståelser og tvetydighet. Forkortelser og akronymer bør derfor ikke benyttes i FSN eller i foretrukket term, men kan i enkelte tilfeller aksepteres som foretrukket term [12].

Forkortelser kan benyttes i akseptabel term.

Når forkortelser benyttes, bør den settes først og deretter skrives ekspansjonen av forkortelsen i parentes. Eks: *LUTS (lower urinary tract symptom)*.

Skrivemåten til enkelte akronymer kan skille seg fra reglene i allmennspråket, f.eks. *mRNA* (mitokondrielt RNA), *CoV* (koronavirussykdom), *IgG* (Immunoglobulin G).

Forkortelser av typen *a.hepatica* og *v.hepatica* bør unngås.

[11] Vi skiller mellom ulike typer forkortete former: kortformer, klypte termer, forkortelser, initialord og akronym, jf. ISO 704 s. 54.

[12] "Termlosen" sier at en forkortelse i unntakstilfeller kan velges som anbefalt term, men bare hvis forkortelsen er den formen som forekommer oftest (DNA vs deoksyribonukleinsyre). Fullstendig form skal da føres opp som synonym.

Tegn

3.10.1 Bindestrek

Norsk har utstrakt bruk av ordsammensetninger i motsetning til engelsk som ofte benytter særskrivning (separate ord) i parallelle tilfeller. I ordsammensetninger skal ikke bindestrek benyttes mellom leddene. Unntak finnes og er beskrevet i Språkrådets anbefalinger [13].

Det vil bli nødvendig å operasjonalisere disse anbefalingene underveis i oversettelsen, for å ta hensyn til spesielle forhold ved kliniske faguttrykk.

3.10.2 Apostrof

Når et eponym slutter på s, x eller z, skal apostrofen ' benyttes, f.eks. *Mallory-Weiss' syndrom*. Dette følger etablerte skrive regler.

3.10.3 Aksent

Aksenttegn, både akutt, grav og cirkumfleks (møne) benyttes i termer der de er i bruk. Det gjelder f.eks. eponymer som *Ménière's sykdom*.

Cirkumfleks har blitt benyttet i internasjonal utgave av SNOMED CT for å angi hevet eller senket skrift, f.eks. 10³ for 10³. Dette går SNOMED CT bort fra nå.

3.10.4 Parentes

Når den engelske termen inneholder en parentes, skal man ikke automatisk videreføre den til norsk. Ofte vil en mindre omskriving gi en naturlig term.

3.10.5 Skråtegn

Unngå bruk av skråstrek for å angi kombinasjoner der det er mulig. Ikke skriv *hjerte/karsykdom*, men heller *hjerte- og karsykdom*.

3.10.6 Kolon

Vi unngår å bruke kolon i norske termer med noen unntak

- *EKG*: som får følgende mønster på norsk

PT: EKG:<> (f.eks. *EKG: atrieflutter*)

SY: elektrokardiografi viser <> (f.eks. *elektrokardiografi viser atrieflutter*)

- tumorstadier der kolon inngår i termen
- forholdsangivelser, f.eks. *Salmonella II 43:g,t:[1,5]*

Bruk av kolon kan også være aktuelt for flere andre termer. De bør føres opp i redaksjonsordlista.

3.10.7 Hermetegn

Vi unngår å bruke hermetegn i så stor grad som mulig, for eksempel for å angi låneord eller stedsnavn.

- Skriv *Rift Valley-feber*, ikke «*Rift Valley*»-feber.

[13] <http://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriveregler/tegn/Bindestrek/>

Eponymer

Eponymer er et vanskelig område. Generelt ønsker SNOMED International å unngå eponymer i terminologien, i anbefalt term og i FSN. Mange eponymer er likevel så etablert at de fra fagmiljøets side ønskes som anbefalt term, f.eks. *Hodgkins lymfom*). I andre tilfeller vil et eponym være tillatt term eller frarådet term. Når det gjelder skrivemåten til eponymer, så er det det ulike måter å skrive disse på [14]. Når det gjelder eponymer for syndromer, følger vi legeföreningens ordliste, f.eks. *Calvé-Legg-Perthes' syndrom*. Husk bindestrek mellom navn.

Unntak må eventuelt dokumenteres etter hvert som de besluttet.

Når et eponym slutter på s, x eller z, skal apostrofen ' benyttes, f.eks. *Ehlers-Danlos' syndrom*.

Når eponymet består av etternavn med aksenttegn, bør disse beholdes på norsk, f.eks. *Ménières sykdom*.

Eponymer engelsk til norsk

Engelsk term	Norsk term
Brown syndrome	Browns syndrom
Epstein Barr virus disease	Epstein-Barr-virussykdom
Ménière disease	Ménières sykdom
Legg-Calve-Perthes disease	Calvé-Legg-Perthes' syndrom
Meekeren-Ehlers-Danlos syndrome	Ehlers-Danlos' syndrom

[14] <https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriverad/Ordlister/eponym-i-fysikk-og-kjemi/>

Inverterte termer

Inverterte termer er i bruk i en del områder, f.eks. intendanturtjenesten i Forsvaret. Hovedregelen er at inverterte termer ikke bør benyttes i SNOMED CT. Man bør velge *bilateral medfødt subluksasjon av hofte*, ikke *medfødt subluksasjon av hofte, bilateralt*.

Det kan være unntak, f.eks. innen hierarkiet for anatomi: *Entire toe* > *tå*, som *helhet*.

Måleenheter

SNOMED CT inneholder måleenheter basert på SI-systemet, f.eks. volum og areal, enten som selvstendige begreper eller som del av begreper.

For volum skal fullformen benyttes som foretrukket term, f.eks. *liter*, ikke *L*. Forkortelsen føres opp som synonym.

Synonymi

Synonyme termer som er i bruk i et visst omfang bør legges til den foretrukne termen for å speile faktisk språkbruk og øke gjenfinnbarheten.

Vurdering av synonymi må ta hensyn til faktisk belegg og arbeidsmengde. Ved sammensatte begreper bør ikke alle mulige kombinasjoner legges til, men gjøres på en formålstjenlig og språkssystematisk måte, se [vedlegg A Synonymi](#).

Generelt om nynorsk

4.1. Generelt om nynorsk

Snomed på nynorsk skal spegla helsespråket slik det er i bruk i helsesektoren, og samstundes vera ein god og konsistent terminologi. Vi legg vekt på å bruka eit attkjennande språk. Der det ikkje finst etablerte nynorske ord og uttrykk, vel vi eller finn vi fram til nynorske ord som er i tråd med vedtekne reglar og gode tradisjonar for orddanning på nynorsk.

4.2 Val av ord ved lite eller manglande belegg

Til grunn for val av ord og uttrykk ligg søk i tilgjengelege kjelder og direkte kontakt med fagmiljøa. I nokre tilfelle må vi velja nynorskform på lite eller manglande grunnlag:

- når det ikkje finst noka etablert nynorskform
- når skrive- og/eller bøyingsmåten av ord ikkje er normert
 - *meninx* – *meninger/meningar/meninges*
 - *varix* – *varicer/varicar/varices*
- når nynorskforma som er i bruk, strir med vedtekne reglar og hevdvunnen skikk for orddanning på nynorsk

I slike tilfelle finn vi likevel fram til ei god nynorskform som er i tråd med terminologien elles, som fylgjer offisiell rettskriving og reglar og skikk for orddanning på nynorsk. Dersom det ikkje er noka meir eller mindre opplagd løysing, søker vi å forankra nynorskforma i relevante fagmiljø.

4.3 Gjennomgåande val for store ordgrupper

- Der det er valfritt mellom *y* og *ø*, vel vi *ø*: *første, følgjetilstand*
- Der det er valfritt mellom *au* og *ø*, vel vi *ø*: *død, døv, krinsløp, blodomløp*
- Der det er valfritt mellom *u* og *y*, vel vi *u*: *forskuving, skuld*
- Der det er valfritt mellom enkel og dobbel konsonant, vel vi som hovudregel enkel, med visse unntak: *hammar, ledd*
- Der det er valfritt med *j* etter *g* og *k*, vel vi som regel *j*, men ikkje i lågfrekvente ord og andre ord der *j*-en er lite brukt: *krenkande, krykke*

4.4 Val for ulike ordklassar

4.4.1 Substantiv

- For hankjønnsord med valfritt *-er* eller *-ar* i fleirtal vel vi *-ar* med desse unntaka: *lemmer, vegger, stader, gonger*, alle ord på *-nad*, alle ord på *-a*
- For hokjønnsord med valfritt *-er* eller *-ar* i fleirtal vel vi alltid *-er*.
- For substantiv som *høyrsele/høyrse* og *tilførsel/tilførsle* vel vi varianten med *-el*, også i samansetjingar: *nedsett høyrsele, høyrseleshemming*
- Vi bruker formene *auge, hjarte* og *øyre*.
- For substantiv med val mellom *-ning* og *-ing* føretrekkjer vi *-ning*.

Ord med valfritt kjønn:

- Desse orda er hokjønn: *brystkasse, nyre, vene, åre*
- Desse orda er hankjønn:
- Desse orda er inkjekjønn: *ganglion*

Bestemd eller ubestemd form:

- Terminologien inneheld generelt ord i ubestemd form: *brot i overarmsbein, skade på auge*
- I uttrykk med «begge» bruker vi òg ubestemd form: *begge auge, begge armar*
- Når det gjeld lokalisasjonar vi berre har éin av og det er unaturleg å bruka ubestemd form, bruker vi bestemd form: *... i hjernen, ... i hjartet*

4.4.2 Verb

Vi nyttar a-infinitiv og full samsvarsbøying.

Bøying av nokre svake verb:

- E-verb med stammeutgang på v, g eller d får perfektum på -d: *fødd, levd, bygd, forhøgd*
- E-verb med stammeutgang på vokal eller diftong får perfektum på -dd: *vridd, dreidd*
- *Kjenna* og *klemma* får bøying med -de: *kjend førekomst, ukjent malignitetspotensial, klemde nerve*

Bøying av nokre sterke verb:

- *ta – tek – tok – teke*
- *gje – gjev – gav – gjeve*
- *dra – dreg – drog – drege*
- *bli – blir – vart – vorte*

Nokre verb med valfritt bøyingsmønster:

- Desse verba er e-verb: *bruka*,

Desse verba er a-verb: *(rett)leia*

4.4.3 Adjektiv

Adjektiv på -en får inkjekjønnsform på -e: *open – ope, vaken – vake, vaksen – vakse*

4.5 Genitivkonstruksjonar

Omgrep som er omsette med s-genitiv til bokmål, får som regel ei anna form på nynorsk, avhengig av kva konstruksjonen uttrykkjer.

- Når det er snakk om noko som ligg i, på eller ved noko anna, bruker vi gjerne preposisjonsuttrykk: *hovudvena i hjartet*
- Dersom det finst eit samansett substantiv i bruk, bruker vi det: *hjerneoverflata*
- Dersom ein annan uttryksmåte enn genitiv og preposisjonsuttrykk er i bruk, nyttar vi det: *kvinnelege kjønnsorgan* (*kvinnas kjønnsorgan)
- S-genitiv nyttar vi som regel berre i syndrom (*Downs syndrom*, *Sjögrens syndrom*).
- Vi nyttar garpegenitiv når det er det som er i bruk og noko anna verkar kunstig og framand: *hjartet sitt minuttvolum*

Val av ord ved lite eller manglande belegg

Til grunn for val av ord og uttrykk ligg søk i tilgjengelege kjelder og direkte kontakt med fagmiljøa. I nokre tilfelle må vi velja nynorskform på lite eller manglande grunnlag:

- når det ikkje finst noka etablert nynorskform
- når skrive- og/eller bøyingsmåten av ord ikkje er normert
 - *meninx* – *meninger/meningar/meninges*
 - *varix* – *varicer/varicar/varices*
- når nynorskforma som er i bruk, strir med vedtekne reglar og hevdvunnen skikk for orddanning på nynorsk

I slike tilfelle finn vi likevel fram til ei god nynorskform som er i tråd med terminologien elles, som fylgjer offisiell rettskriving og reglar og skikk for orddanning på nynorsk. Dersom det ikkje er noka meir eller mindre opplagd løysing, søker vi å forankra nynorskforma i relevante fagmiljø.

Gjennomgåande val for store ordgrupper

- Der det er valfritt mellom *y* og *ø*, vel vi *ø*: *første, følgetilstand*
- Der det er valfritt mellom *au* og *ø*, vel vi *ø*: *død, døv, krinsløp, blodomløp*
- Der det er valfritt mellom *u* og *y*, vel vi *u*: *forskuving, skuld*
- Der det er valfritt mellom enkel og dobbel konsonant, vel vi som hovudregel enkel, med visse unntak: *hammar, ledd*
- Der det er valfritt med *j* etter *g* og *k*, vel vi som regel *j*, men ikkje i lågfrekvente ord og andre ord der *j*-en er lite brukt: *krenkande, krykke*

Val for ulike ordklassar

4.4.1 Substantiv

- For hankjønnsord med valfritt *-er* eller *-ar* i fleirtal vel vi *-ar* med desse unntaka: *lemmer, vegger, stader, gonger*, alle ord på *-nad*, alle ord på *-a*
- For hokjønnsord med valfritt *-er* eller *-ar* i fleirtal vel vi alltid *-er*.
- For substantiv som *høyrse/høyrse* og *tilførsel/tilførsle* vel vi varianten med *-el*, også i samansetjingar: *nedsett høyrse, høyrselshemming*
- Vi bruker formene *auge, hjarte* og *øyre*.

- For substantiv med val mellom *-ning* og *-ing* føretrekkjer vi *-ning*.

Ord med valfritt kjønn:

- Desse orda er hokjønn: *brystkasse, nyre, vene, åre*
- Desse orda er hankjønn:
- Desse orda er inkjekjønn: *ganglion*

Bestemd eller ubestemd form:

- Terminologien inneheld generelt ord i ubestemd form: *brot i overarmsbein, skade på auge*
- I uttrykk med «begge» bruker vi òg ubestemd form: *begge auge, begge armar*
- Når det gjeld lokalisasjonar vi berre har éin av og det er unaturleg å bruka ubestemd form, bruker vi bestemd form: *... i hjernen, ... i hjartet*

4.4.2 Verb

Vi nyttar a-infinitiv og full samsvarsbøying.

Bøying av nokre svake verb:

- E-verb med stammeutgang på v, g eller d får perfektum på -d: *fødd, levd, bygd, forhøgd*
- E-verb med stammeutgang på vokal eller diftong får perfektum på -dd: *vriddd, dreidd*
- *Kjenna* og *klemma* får bøying med -de: *kjend førekomst, ukjent malignitetspotensial, klemde nerve*

Bøying av nokre sterke verb:

- *ta – tek – tok – teke*
- *gje – gjev – gav – gjeve*
- *dra – dreg – drog – drege*
- *bli – blir – vart – vorte*

Nokre verb med valfritt bøyingsmønster:

- Desse verba er e-verb: *bruka*,

Desse verba er a-verb: *(rett)leia*

4.4.3 Adjektiv

Adjektiv på -en får inkjekjønnnsform på -e: *open – ope, vaken – vake, vaksen – vakse*

Genitivkonstruksjonar

Omgrep som er omsette med s-genitiv til bokmål, får som regel ei anna form på nynorsk, avhengig av kva konstruksjonen uttrykkjer.

- Når det er snakk om noko som ligg i, på eller ved noko anna, bruker vi gjerne preposisjonsuttrykk: *hovudvena i hjartet*
- Dersom det finst eit samansett substantiv i bruk, bruker vi det: *hjerneoverflata*

- Dersom ein annan uttrykksmåte enn genitiv og preposisjonsuttrykk er i bruk, nyttar vi det:
kvinnelege kjønnsorgan (*kvinnas kjønnsorgan)
- S-genitiv nyttar vi som regel berre i syndrom (*Downs syndrom*, *Sjögrens syndrom*).
- Vi nyttar garpegenitiv når det er det som er i bruk og noko anna verkar kunstig og framandt: *hjartet sitt minuttvolum*

Skriveregler på bestemte områder

Anatomi

Ved oversettelse av begreper fra hierarkiet kroppsstruktur (anatomi) må man ta hensyn til en tredeling (SEP-triplet) som finnes i dette hierarkiet. Eksempel:

1. Et "struktur"-begrep, f.eks. Liver structure
2. Et underordnet part-of-begrep, f.eks. Liver part (Liver part is-a liver structure)
3. Et underordnet "Entire", f.eks. "Entire liver". (Entire liver is-a liver structure)

I hierarkiet kan det kun uttrykkes generiske relasjoner. På grunn av at det ikke går an å uttrykke en partitiv relasjon mellom "del av lever" og "lever", har man valgt å si at det er en generisk relasjon (is-a) mellom "liver part" og "liver *structure*" ("liver part" is-a "liver structure").

Spørsmålet er hvilken term man skal bruke når man skal oversette begrepet i punkt 1 over. Det er ikke vanlig å bruke termer av typen "leverstruktur" eller "lever, struktur" i klinisk praksis. Foretrukket term skal være den termen som er i bruk (Fra "guidelines": [... the preferred term would normally be the one used to represent the concept in a clinical setting]). Vi velger derfor å anbefale *lever* som foretrukket term ved oversettelse av begrepet 'liver structure (body structure)'. Det samme gjelder 'Bone structure of', f.eks. *Bone structure of ulna*, som bør få oversettelsen *ulna*.

Part-of-begrepet oversettes slik: *liver part* à *del av lever*.

Entire-begrepet oversettes slik: *entire liver* à *lever, som helhet*

5.1.1 Valg mellom latin, hybrid, norsk

Foretrukket term for anatomiske termer skal være den som er mest utbredt i bruk i klinisk praksis. I en del tilfeller finnes det ikke gode norske termer som svarer til anatomiske termer på latin. I andre tilfeller kan det finnes gode norske termer eller hybridtermer. Hvis disse blir ført opp som foretrukket term, bør latinsk form føres opp som synonym..

5.1.2 Navn på muskler

I latinske navn på muskler skal *musculus* være med, f.eks. *musculus triceps brachii*, ikke bare *triceps brachii*.

Organismer

Et av støttehierarkiene i Snomed er organismehierarkiet. Organismebegreper blir brukt i forbindelse med eksempelvis infeksjoner, infestasjoner og forgiftninger i sykdoms-hierarkiet.

Organismehierarkiet er hovedsakelig bygget opp etter gjeldende struktur i biologisk taksonomi: Nivået 'domene' helt øverst, så nedover gjennom nivå som 'rike', 'rekke', 'klasse', 'orden', 'familie', 'slekt' og 'art'.

Latinske skrivemåter på organismer skal følge internasjonale konvensjoner. For arter skal det første leddet skrives med stor forbokstav og det andre leddet med liten, f.eks. *Salmo salar* og *Streptococcus pneumoniae*. For alle andre nivå består termen av ett ledd som skal skrives med stor forbokstav.

Norske eller norvagiserte skrivemåter på organismer skal skrives med liten forbokstav, f.eks. *laks*, *lupin* og *meningokokker*.

Ofte finnes det ikke norske ord blant f.eks. mikroorganismer. Latinske termer er mest vanlig innen det området. Men der det finnes et norsk eller norvagisert ord i organismehierarkiet, skal disse foretrekkes fremfor latin, f.eks. *streptokokker* (for *Streptococcus*) og *klamydia* (for *Chlamydia*).

For området mikroorganismer benyttes ofte latinsk skrivemåte. Unntak kan forekomme, avhengig av hva som er i bruk i fagmiljøene. Merk at skrivemåten av virus må følge skrivereglene. Det heter bl.a.:

Skrivemåte av virus

Skriv	Ikke skriv
humant papillomavirus	Humant Papillomavirus
Zikavirus	Zika virus
Epstein-Barr-virussykdom	Epstein Barr virussykdom
La Crosse-virus	La Crosse Virus
Vestnilvirus West Nile-virus	Vestnil virus
Norwalk-virus	Norwalk virus

Husk å skille mellom sykdom (f.eks. denguefeber) og virus som forårsaker sykdommen (denguevirus)

Legemidler

Skrivemåten av legemidler bør harmoniseres med skrivemåten som benyttes av Statens legemiddelverk (SLV). Den norske legemiddelmodulen i SNOMED CT bør konsulteres.

Stadieinndeling og skala

Skalaer blir som regel omtalt ved hjelp av forkortelser, f.eks. NRS (for Numeric rating scale) og NEWS (for National early warning scale), i kliniske fagmiljø.

Dersom det er forkortelsen som har hevd i fagspråket, bør dette mønsteret benyttes:

PT: <forkortelse>-skala (f.eks. *NRS-skala*)

SY: <fullform> (f.eks. *Numeric rating scale*)

Ved poenggivning bør dette mønsteret benyttes:

PT: <forkortelse>-skår (f.eks. *NEWS-skår*)

SY: <fullform> (f.eks. *National early warning score*)

Kulturspesifikke begreper

Kulturspesifikke begreper må løses med særskilte oversettelsesstrategier/-teknikker.

For «eksotiske» matvarer som ikke har en etablert norsk avløser, bør fremmedordet benyttes, f.eks. *cottage pie*, *hotpot* og *sheperd's pie*. Det skal ikke lages en frase som forklarer av matvaren. Legg merke til at *Yorkshire pudding* skrives med liten forbokstav på norsk: *yorkshirepudding*.

Redaksjonsordliste

I tillegg til denne håndboka finnes det en redaksjonsordliste hvor enkeltbeslutninger blir dokumentert fortløpende. Denne inneholder også enkeltbeslutninger for nynorsk.

Felles referanseliste

Det forlegger også en liste over autoritative tekstkilder: ordbøker, kodeverk, nettkilder og fagtidsskrift.

Supplerende dokumenter

Vedlegg A Synonymi

Den norske versjonen av Snomed CT omfattar synonyme termar i tillegg til tilrådd term (PT).

Formålet med synonymi er å ta høgd for variasjon i medisinsk fagspråk og gjere Snomed CT-termene meir gjenkjennelege og brukelege på ulike område, t.d. søking i eit grensesnitt.

Hovudregelen er at synonym som er i *faktisk klinisk bruk*, skal vere med i den norske omsetjinga, med mindre dei bryt med prinsippa i *Håndbok for oversettelse av Snomed CT* eller norsk rettskriving.

Kva er synonymi?

Ifølgje [Terminologiens terminologi](#) er synonymi ein "relasjon mellom betegnelsers om i et gitt språk står for samme begreper". Med andre ord har synonyme termar akkurat det same tydingsinnhaldet. Nærsynonyme termar (med vidare eller snevrare tydingar) blir i denne samanhengen *ikkje* rekna som synonyme termar. Sjekk FSN og plasseringa av omgrepet i hierarkiet for å vurdere synonymien til ein term.

Merk at ein må vere varsam med å ta utgangspunkt i dei engelske synonyma i den internasjonale utgåva. I ein del tilfelle har dei vidare eller snevrare tyding enn FSN-en.

Forklarande frasar blir i vår samanheng ikkje rekna som synonym og skal ikkje inkluderast.

Kva typar synonymi finst og korleis skal vi handsame dei?

1 Variasjon i skrivemåte

Valfrie former i norsk. Døme:

Valfri form 1	Valfri form 2
bein	ben
stein	sten
leddyr	ledd-dyr
innsetting	innsettelse

Ifølgje *Håndbok i oversettelse av Snomed CT* skal vi ikkje ta med slike variantar. Berre éi form skal inkluderast i norsk Snomed CT.

2 Leksikalsk variasjon

Leksikalske variasjon

Latin	Norvagisering	Arveord
thorax	Toraks	brystkasse
canthus	Kantus	øyekrok/øyevinkel

vesilica biliaris / vesica fellea		galleblære
fullform: thyreoidea glandula kortform: thyreoidea	tyreoidea	skjoldbruskkjertel
fullform: colon sigmoideum kortform: sigmoideum		

Vi tek med variantane så lenge vi finn belegg for dei i faglege kjelder. Vi unngår sjeldne eller eldre variantar. Sjå elles dei språklege prinsippa i *Håndbok for oversettelse av Snomed CT til norsk* for å vurdere kva for ein av variantane skal få status som føretrekt term (PT). Redaksjonsordlista bør nyttast til å føre opp tvilstilfelle eller løyse uavklarte synonym.

3 Morfosyntaktisk variasjon

Morfosyntaktisk variasjon

A-vitaminmangel	vitamin A-mangel	mangel på A-vitamin	mangel på vitamin A
-----------------	------------------	---------------------	---------------------

Denne forma kan skape mange ulike moglege kombinasjonar. Vi avgrensar dei til to, *A-vitaminmangel* (PT) og *mangel på A-vitamin* (synonym), og fører dei opp i redaksjonsordlista for å sikre konsistens.

4 Fullform og forkortingar

Fullform og forkortingar

fullform	forkorting
cystisk fibrose	CF

Ifølgje *Håndbok i oversettelse av Snomed CT* skal vi unngå å bruke forkortingar som føretrekt term (PT), men med eksplisitte unnatak. Dersom ei forkorting får oppføring som synonym, bør ho følgje mønsteret <FORKORTING - FULLFORM>

Døme:

PT	cystisk fibrose
SY	CF (cystisk fibrose)

Dersom forkortinga inngår i ei lengre samansetjing eller samansett omgrep, har vi to val. Vi kan inkludere fullforma i parentes for å unngå tvitydigheit.

Tabell lengre samansetjing

PT	femurlengde hos foster
SY	FL (femurlengde) hos foster

Vi kan også utelate fullforma i parentes for å unngå ein svært lang og kunstig term. I slike tilfelle er det svært viktig å unngå tvitydigheit:

Døme:

PT	lavt cerebrospinalvæsketrykk
----	------------------------------

SY	lavt CSF-trykk
----	----------------

Døme:

PT	karpometakarpalledd i tommel
SY1	karpometakarpalledd i første finger
SY2	CMC-ledd i tommel

Merk at det er nokså vanleg å gjenta sisteleddet i forkortinga med norsk fullform: CTC-ledd (jf. også PIN-nummer, CD-plate og RIB-båt). Dette gjev kontekstuell informasjon som reduserer tvitydigheit.

Om ein er i tvil, bør ein velje alternativet med fullforma i parentes, som i *FL (femurlengde) hos foster*.

5 Særskilt om mange moglege kombinasjonar i fleirordstermar

Hovudregel: Når to ulike omgrep vert sett saman til eit nytt omgrep, set vi saman føreterkte termar frå dei to "delomgrepa" som føreterkt term for det nye omgrepet.

Døme: PT: slimhinne + PT gastrointestinaltraktus > PT slimhinne i gastrointestinaltraktus

Dersom dei to ulike delomgrepa har fleire synonyme termar, kan det skape mange ulike variantar:

Synonyme termar

omgrep 1	omgrep 2
slimhinne	gastrointestinaltraktus
mukosa	gastrointestinaltractus
mucosa	GI-traktus
	mage-tarm-kanal

I tillegg til mønsteret for føreterkt term (PT), bør vi følgje følgjande mønster for oppføring av synonymi som ein tommelregel:

PT + PT
arveord + arveord
norvagisering + norvagisering
latin + latin

Det vil gje:

PT	slimhinne i gastrointestinaltraktus
SY1	slimhinne i mage-tarm-kanal
SY2	mukosa i GI-traktus
SY3	mucosa i gastrointestinaltractus

Andre døme:

--	--

omgrep 1	omgrep 2
medfødt	genu varum i venstre kne
kongenital	

Det vil gje:

PT	medfødt genu varum i venstre kne
SY1	kongenital genu varum i venstre kne
SY2	medfødt hjulbeinhet på venstre kne

og

Liste med omgrep

omgrep 1	omgrep 2
Tumor	metatars
Neoplasi	os metatarsale
Svulst	mellomfotsbein
	metatarsalbein

Det vil gje:

PT	tumor i metatars
SY1	neoplasi i os metatarsale
SY2	svulst i mellomfotsbein
SY3	svulst i metatarsalbein

6 Ordklassevariasjon

Ordklassevariasjon

substantiv	Verb
hjelp til barn	hjelpe barn

Vi unngår verb så langt som mogleg i den norske versjonen av Snomed CT. Unntaket gjeld for nokre overordna omgrep i kliniske funn-hierarkiet, f.eks. "bruker bleie".

